

Andrzej Drzewiecki

Militaria w edukacji historycznej : Konferencja naukowa w Rozewiu

Przegląd Historyczno-Wojskowy 15 (66)/4 (250), 234-236

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Militaria w edukacji historycznej. Konferencja naukowa w Rozewiu

W dniach 25–26 września 2014 r. w Rozewiu odbyła Ogólnopolska Konferencja Naukowa nt. „Militaria w edukacji historycznej”. Zorganizował ją Instytut Historii Wydziału Nauk Humanistycznych i Społecznych Akademii Marynarki Wojennej im. Bohaterów Westerplatte w Gdyni, w ramach projektu badawczego „Inwentaryzacja zabytków militarnych na Pomorzu (XIX–XX wiek), a także ich wykorzystanie w działalności dydaktyczno-wychowawczej oraz turystyczno-krajoznawczej”, finansowanego z Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki. Celem konferencji było wywołanie interdyscyplinarnej dyskusji na temat roli historii militarnej w szeroko rozumianej edukacji historycznej. Wzięli w niej udział naukowcy zajmujący się historią, prawem morza i teorią rozwoju sił morskich, bezpieczeństwem wewnętrznym i międzynarodowym oraz praktycy z Muzeum II Wojny Światowej i Muzeum Wojsk Lądowych, a także młodzież szkolna (70 licealistów, w tym 30 z tzw. klas wojskowych).

Organizatorzy zrezygnowali z wygłaszania na konferencji referatów na rzecz dyskusji problemowej. Podstawą rzeczowej dyskusji były przygotowane wcześniej teksty i wydrukowane w 2-tomowym wydawnictwie pt. *Militaria w edukacji historycznej* (t. 1, *O użyteczności wiedzy wojskowej*, t. 2, *Przeszłości nie można zrekonstruować...*). Uczestnicy konferencji otrzymali materiały 2 tygodnie przed rozpoczęciem obrad.

Pierwszego dnia podczas obrad plenarnych tezy do dyskusji wygłosili: prof. dr hab. Marian Mroczko z Akademii Marynarki Wojennej („Pomorze w polskiej myśli politycznej przełomu XIX i XX wieku”); prof. dr hab. Karol Olejnik z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza („Historia i historycy wojskowości wobec współczesnych wyzwań dydaktycznych i badawczych”); prof. dr hab. Andrzej Makowski z Akademii Marynarki Wojennej („Czy można mówić o edukacyjnych wartościach wojen?”); prof. dr hab. Danuta Kisielewicz z Uniwersytetu Opolskiego („Obozy jenieckie i koncentracyjne – jak edukować, by zachować powagę miejsca i rzetelność przekazu historycznego?”); prof. dr hab. Waldemar Rezmer z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika („O nowych formach i możliwościach kształcenia – o wojsku i dla wojska”); prof. dr hab. Adam Suchoński z Uniwersytetu Opolskiego („O militariach I wojny światowej na kartach wybranych zagranicznych podręczników do nauczania historii”). Żywa reakcja młodzieży na wystąpienia profesorów świadczyła o tym, że historia może być interesująca, pod warunkiem, że prowokuje do myślenia, że nie jest to kalendarium wydarzeń, ale refleksja, w której zawarte jest pytanie o przyczyny i następstwa wydarzenia historycznego.

Po sesji plenarnej uczestnicy konferencji m.in. zwiedzili Muzeum Latarnictwa Morskiego w Rozewiu, będące filią Centralnego Muzeum Morskiego. Po południu w trzech zespołach problemowych dyskutowano: o obecnym stanie historii jako nauki i wynikających z tego wnioskach; o edukacji historycznej i wojskowej; o militariach w turystyce historycznej oraz o rekonstrukcjach historycznych.

Dyskusja w każdym zespole, co należy podkreślić, była wielowątkowa. Oprócz przykładów pozytywnych wskazano wiele zjawisk niepożądanych zarówno dla historii jako nauki, jak i środowiska z nią związanego. Uczestnicy konferencji zgodnie stwierdzili, że część

tych zagrożeń jest pochodną zmian społeczno-politycznych w kraju, ale wskazali również i takie, które spowodowała tzw. polityka historyczna. Z pewną nostalgią wspomniano czas, kiedy to o możliwość studiowania historii ubiegało się tak dużo młodzieży, że trzeba było organizować egzaminy, nawet dwustopniowe. Winą za to, że obecnie dramatycznie spadła liczba studentów tego kierunku obarczono m.in. nauczycieli akademickich, którzy zaniechali dobrych praktyk swoich mistrzów, którzy przez lata budowali uniwersytecką pozycję historii. Dyskutanci wskazali, że również Polskie Towarzystwo Historyczne nie wywiązuje się ze swoich zadań. Z przykrością stwierdzili, że podczas tegorocznego Powszechnego Zjazdu Historyków w Szczecinie nie rozmawiano o obecnym stanie historii, przyczynach zapaści i poszukiwaniu dróg wyjścia. Przeciwnie, podczas oficjalnych wystąpień otwierających Zjazd zapewniano, że historia ma się znakomicie.

Wiele uwagi poświęcono rekonstrukcjom historycznym. Doceniając ich znaczenie w poszerzaniu wiedzy, zwracano uwagę, że w dobie powszechnej komercjalizacji wszystko jesteśmy w stanie odrzucić z ludzkich uczuć i sprzedać. Powstaje zatem pytanie o granice, których rekonstruktorzy wydarzeń historycznych nie powinni przekroczyć w odtwórstwie. Czy należy po latach odtwarzać wydarzenia traumatyczne, np. rzezie na Wołyniu? Czym kierują się rekonstruktorzy formacji niemieckich, w tym SS? Jest bardzo prawdopodobne, że ubranych w mundury z odznakami formacji zbrodniczych (w tym SS) przyciąga bardziej ideologia niż faktyczne odtwórstwo. A jak w takim razie podejść do wcielających się w żołnierzy WP? Ktoś powie, że to zaledwie margines, ale nie można go nie dostrzegać lub zbywać milczeniem.

Uczestnicy konferencji zgodzili się, że rekonstrukcja i nauka historyczna mają wiele cech wspólnych. Odtwarzanie żywej historii jest procesem wielowątkowym i wielopoziomowym. Źródłem wiedzy dla rekonstruktorów powinny być wyniki badań historyków, a także możliwość skorzystania z badań nauk pokrewnych, np. archeologii. Dyskutanci podkreślili, że odtwórstwo jest ważnym elementem tzw. turystyki historycznej, stawianym niemal na równi m.in. z muzeami, skansenami czy stanowiskami archeologicznymi. Inną formą poznawania historii, rozwijaną zwłaszcza przez samorządy lokalne, są ścieżki edukacyjne, które prezentują wybrane elementy historii regionalnej, w tym militarnej.

Dyskutanci zwrócili również uwagę na obecność historii w tzw. nowych mediach, tj. w Internecie i grach komputerowych. Podkreślili zgodnie, że odtwórcy, moderatorzy stron i portali internetowych, twórcy historycznych szlaków turystycznych muszą być odpowiednio przygotowani pod względem merytorycznym, metodologicznym i warsztatowym. Troska o staranne wykształcenie młodych historyków powinna być nadrzędnym celem kadry naukowo-dydaktycznej polskich uczelni.

Następnego dnia (26 września) uczestnicy konferencji odbyli podróż historycznomorską okrętem Marynarki Wojennej RP. Celem rejsu było obejrzenie fortyfikacji nadbrzeżnych od strony morza oraz poznanie wybranych elementów tradycji morskich i życia okrętowego. W rejonie zatopienia ORP „Gryf” uczestnicy podróży wysłuchali informacji o tym polskim stawiaczu min i jego udziale w polsko-niemieckich walkach we wrześniu 1939 r. Następnie, w hołdzie wszystkim tym, którzy zginęli na morzu, zgodnie z ceremoniałem morskim został spuszczonej na wodę wieniec.

Z uczestnikami konferencji spotkał się dowódca Centrum Operacji Morskich wiceadmirał dr Stanisław Zarychta. Poinformował ich o zmianach organizacyjnych w polskiej Marynarce Wojennej, zadaniach i nowych okrętach.

Jak zostało wcześniej napisane, materiały konferencji zostały już wydrukowane. Organizatorzy konferencji zaplanowali jednak wydanie suplementu, w którym zostaną zamieszczone zapisy: sesji planarnej, dyskusji w zespołach problemowych oraz spotkania z dowódcą Centrum Operacji Morskich.

Andrzej Drzewiecki

Początki czynu niepodległościowego na ziemi przemyskiej w 1914 r. Sesja naukowa w Przemyślu

W dniu 7 listopada 2014 r. z okazji 20-lecia Jednostki Strzeleckiej 2009 im. gen. bryg. Andrzeja Galicy przy II Liceum Ogólnokształcącym im. prof. Kazimiera Morawskiego w Przemyślu odbyła się sesja naukowa nt. „Geneza polskiego czynu niepodległościowego na terenie ziemi przemyskiej w 1914 r.” Jej organizatorem było Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Przemyślu.

Sesję prowadził i referat wprowadzający wygłosił mgr Lucjan Fac z przemyskiego TPN. Następnie prof. dr hab. Andrzej Olejko z Uniwersytetu Rzeszowskiego wygłosił referat nt. „Ruch młodzieżowy w Galicji w początkach XX wieku, czyli rzecz o generacji »śniącej o szablce«”. Omówił on sytuację społeczno-polityczną w Galicji w pierwszej dekadzie XX w., skutki ustawy o stowarzyszeniach oraz rozporządzenia ministra obrony krajowej z 1909 r. o popieraniu związków strzeleckich (*Schützen-Verein*), o narodzinach w Galicji ruchu strzeleckiego (powstanie Związku Strzeleckiego i Polskich Drużyn Strzeleckich), skautingu oraz Drużyn Bartoszkowych i Drużyn Sokolich.

Doktor Zbigniew Moszumański z Wojskowego Biura Badań Historycznych Wojskowego Centrum Edukacji Obywatelskiej, wykorzystując kwerendę w Rosyjskim Państwowym Archiwum Wojskowym w Moskwie oraz w Archiwum Państwowym w Przemyślu, przedstawił dzieje XXV Polskiej Drużyny Strzeleckiej. Zapoznał uczestników konferencji z historią Polskiego Związku Wojskowego i Armii Polskiej, tajnymi organizacjami, które były poprzedniczkami Polskich Drużyn Strzeleckich. Wspomnił też o Oddziale Ćwiczebnym im. Dezyderego Chłapowskiego w Przemyślu – organizacji, która zapoczątkowała skautingu w tym mieście.

Doktor Tomasz Pudłocki z Uniwersytetu Jagiellońskiego omówił losy Eugeniusza Złotnickiego (1876–1940), przemyskiego działacza niepodległościowego i społecznego, absolwenta kursów tzw. gimnastyki szwedzkiej w Zagrzebiu i Lwowie. W Przemyślu uczył on gimnastyki w seminariach nauczycielskich i gimnazjach, współdziałał w organizowaniu przemyskich sokolich drużyn skautowych. Przez wiele lat (1900–1915, 1922–1925) pełnił funkcję naczelnika gniazda sokolego w Przemyślu.

Zbigniew Moszumański

Historia i współczesność Służby Uzbrojenia i Elektroniki. Seminarium naukowe w Bydgoszczy

Z okazji Święta Służby Uzbrojenia i Elektroniki 13 listopada 2014 r. w Bydgoszczy odbyło się seminarium naukowe poświęcone temu rodzajowi służby. Wystąpienia dotyczyły aktualnych problemów służby oraz dziejów Służby Uzbrojenia i Elektroniki.